Finanšu ministrija

Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšana

Apmācību seminārs,
2021.gada 11.jūnijs, tiešsaistē

Īsi par apmācību semināra vadītājiem

Finanšu ministrijas Komercdarbības atbalsta kontroles departaments
= **kontaktpunkts**

http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/komercdarbibas_atbalsta_kontrole/

NB! Komercdarbības atbalsta kontroles jautājumi par primāro lauksaimniecību (LESD 1.pielikums) un zivsaimniecību ir Zemkopības ministrijas kompetencē

Finanšu ministrija

Apmācību semināra darba kārtība

1. **Ievads - īss ieskats par komercdarbības atbalsta jēdzienu – raksturojošās pazīmes, sniegšanas veidi, mērķi un piemērojamie principi**
2. Komercdarbības atbalsta likumība - pienākums iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijā un nogaidīšanas pienākums (*standstill clause*)
3. Izņēmumi no paziņošanas pienākuma
4. Komercdarbības atbalsta saderīgums
5. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums
6. Atgūšanas praktiskie aspekti – procedūra, atbalsta saņēmēju identifikācija, ekonomikā pēctecība
7. Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes
8. Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri
9. Jautājumi un atbildes

Finanšu ministrija

Konkurences kropļošanas aizliegums ES

Ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm (Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punkts).

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalstu raksturojošās pazīmes

Visām pazīmēm jāizpildās vienlaicīgi, lai konstatētu, ka plānots piešķirt komercdarbības atbalstu

- Finansiālās palīdzības saņēmējs ir **ekonomiskās aktivitātes veicējs** (vai plāno veikt ekonomisko aktivitāti) (1.solis).
- Finansiālo palīdzību tieši vai pastarpināti sniedz no valsts, pašvaldības vai Eiropas Savienības līdzekļiem, finanšu līdzekļiem, pār kuriem valsts vai pašvaldības institūcijām vai to pilnvarotām juridiskajām personām ir kontrolējoša ietekme, vai citiem publiskiem līdzekļiem (turpmāk — valsts vai pašvaldības līdzekļi), un par finansiālās palīdzības noteikšanu ir atbildīga valsts vai pašvaldības institūcija vai tās pilnvarota juridiskā persona – **publiskiem resursiem** (2.solis).
- Finansiālu palīdzību saņēmušā komercsabiedrība iegūst **ekonomiskas priekšrocības**, kādas tā nevarētu iegūt tirgus apstākļos vai tad, ja komercdarbības atbalsts netiktu sniegts (3.solis).
- Finansiālā palīdzība neattiecas uz visām komercsabiedrībām vienādi. Atbalsts ir paredzēts **selektīvi** komercsabiedrībām atkarībā no to lieluma, darbības nozares vai atrašanās vietas, kā arī citiem diferencējošiem kritērijiem vai arī atbalsts ir paredzēts tikai konkrētai komercsabiedrībai (4.solis).
- Finansiālā palīdzība **ietekmē konkurenci un tirdzniecību** ES iekšējā tirgū (5.solis).

Finanšu ministrija

Nacionālie tiesību akti komercdarbības atbalsta kontroles jomā

- **Komercdarbības atbalsta kontroles likums**
- 21.11.2018 MK noteikumi Nr.715 Noteikumi par *de minimis* atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtību un *de minimis* atbalsta uzskaites veidlapu paraugiem (spēkā no 01.06.2019)
- 16.12.2014 MK noteikumi Nr.759 Kārtība, kādā Eiropas Komisijā iesniedz atbalsta programmu un individuālo atbalsta projektu paziņojumus un kopsavilkuma informāciju, un kādā piešķir un anulē elektroniskās sistēmas lietošanas tiesības
- 16.12.2014 MK noteikumi Nr.777 Kārtība, kādā Eiropas Komisijā iesniedz gada ziņojumus par komercdarbības atbalsta izdevumiem, un kārtība, kādā piešķir un anulē elektroniskās sistēmas lietošanas tiesības
- 21.06.2016 MK noteikumi Nr.386 "Kārtība, kādā publicē informāciju par sniegto komercdarbības atbalstu un piešķir un anulē elektroniskās sistēmas lietošanas tiesības"

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalsta kontroles likuma (KAKL) tvērums nelikumīga atbalsta atgūšanas jomā

Nosaka nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atmaksas pienākumu un atgūšanas procesuālo kārtību:

1. gadījumā, kad ir **pieņemts Eiropas Komisijas lēmums** par nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšanu
2. gadījumā, kad šāds Eiropas Komisijas lēmums nav pieņemts un atgūšanas ir veicama **pēc atbalsta sniedzēja iniciatīvas**

Finanšu ministrija

Mērķis = Latvijā tiek īstenoti likumīgi un saderīgi atbalsta pasākumi

- KAKL 10.pants paredz atbalsta sniedzēja pienākumu ikvienu plānoto atbalsta programmu vai *ad-hoc* atbalsta projektu (arī grozījumus) pirms to īstenošanas uzsākšanas atbalsta sniedzējs iesniedz sākotnējai izvērtēšanai Finanšu ministrijā (piez. – t.sk. *de minimis* atbalsta programmas).

- **NB!** De minimis atbalsta un VTNP *ad-hoc* atbalsta projektu, var neiesniegt Finanšu ministrijā sākotnējā izvērtējuma veikšanai, ja atbalstu piešķirošajā dokumentā ir ietverti un izvērtēti visi KAKL 10.panta trešajā un ceturtajā daļā uzskaitītie nosacījumi.

Finanšu ministrija

Valsts atbalsta analīzei noderīgi dokumenti

Komisijas paziņojums par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (2016/C 262/01): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN

Finanšu ministrijas izstrādātās Valsts atbalsta vadlīnijas: http://fm.gov.lv/files/files/06.10.2016%20preciz%20FINAL%20Valsts%20atbalsta%20VADLINIJAS.pdf

Finanšu ministrijas izstrādātie metodoloģiskie materiāli valsts atbalsta jomā: https://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/komercdarbibas_atbalsta_kontrole/s/

ES līmeņa tiesību akti komercdarbības atbalsta jomā: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/legislation.html

Visus pieņemtos valsts atbalsta lēmumus Eiropas Komisija publicē datu bāzē (pārsvarā ir pieejami angļu valodā): http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?clear=1&policy_area_id=3

NB! Valsts atbalsts = komercdarbības atbalsts = State Aid

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalsta sniegšanas veidi

KAKL 7.pantā ir sniegts ieskats iespējamajos komercdarbības atbalsta sniegšanas veidos (uzskaitījums nav izsmeļošs):

- tiešie maksājumi no valsts vai pašvaldības budžeta (dotācija/subsīdija/grants);
- valsts vai pašvaldības galvojums;
- kredītu procentu likmju subsidēšana;
- nodokļu vai sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu jomā veiktie pasākumi (piemēram, nodokļu atbrīvojumi vai atvieglojumi);
- valsts vai pašvaldības pilnīga vai daļēja atteikšanās no dividendēm;
- valsts vai pašvaldības ieguldījums kapitālsabiedrībā (pamatkapitālā);
- parādu norakstīšana;
- preferenciālo tarifu noteikšana (komercsabiedrību sniegto pakalpojumu izmantošanā);
- nekustamā īpašuma pārdošana vai iznomāšana par cenu, kas ir zemāka par tā tirgus vērtību;
- nekustamā īpašuma pirkšana vai nomāšana par cenu, kas ir augstāka par tā tirgus vērtību;
- cita finansiālā palīdzība, ko piešķir no valsts vai pašvaldību līdzekļiem vai no finanšu līdzekļiem, pār kuriem valsts vai pašvaldības institūcijām ir kontrolējoša ietekme;
- u.c.

Finanšu ministrija

Latvijā biežāk piemērojamais komercdarbības atbalsta regulējums

- Komisijas 2013. gada 18. decembra Regula (ES) Nr. **1407/2013** par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu ***de minimis*** atbalstam

- Eiropas Komisijas 2011. gada 20. decembra Lēmums Nr. **2012/21/ES** par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi

- Komisijas 2014. gada 17. jūnija Regulas (ES) Nr. **651/2014**, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu (VGAR) 14., 18., 25., 31., 55., 56. pants u.c.

Finanšu ministrija

Biežāk pieļautās kļūdas komercdarbības atbalsta piešķiršanā

- Kas ir saimnieciska darbība un kas nav;
- Komercdarbības atbalsta četru pazīmju analīze;
- Viena vienota uzņēmuma/saistīto uzņēmumu (t.sk. MVU statusa) noteikšana;
- Maksimālās atbalsta intensitātes/maksimālās atbalsta summas ievērošana;
- Privātā līdzfinansējuma apmēra nodrošināšana (īpaši reģionālā atbalsta gadījumā);
- Kumulācijas nosacījumu ievērošana;
- Stimulējošās ietekmes ievērošana;
- Atbilstība grūtībās nonākuša uzņēmuma definīcijai;
- u.c.

Finanšu ministrija

Apmācību semināra darba kārtība

1. Ievads - īss ieskats par komercdarbības atbalsta jēdzienu – raksturojošās pazīmes, sniegšanas veidi, mērķi un piemērojamie principi
2. **Komercdarbības atbalsta likumība - pienākums iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijā un nogaidīšanas pienākums (*standstill clause*)**
3. Izņēmumi no paziņošanas pienākuma
4. Komercdarbības atbalsta saderīgums
5. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums
6. Atgūšanas praktiskie aspekti – procedūra, atbalsta saņēmēju identifikācija, ekonomikā pēctecība
7. Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes
8. Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri
9. Jautājumi un atbildes

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalsta likumība

Nelikumīgs komercdarbības atbalsts:

- komercdarbības atbalsts, kuru piešķir, neievērojot LESD 108. panta 3. punktu (paziņošanas pienākums)

- arī nepamatoti izlietots komercdarbības atbalsts - tāds komercdarbības atbalsts, kuru tā saņēmējs izmanto, pārkāpjot piešķiršanas tiesību aktos noteikto, vai pārkāpjot tāda Eiropas Komisijas lēmuma nosacījumus

  Piemēram, saskaņā ar atbalsta programmas nosacījumiem komercdarbības atbalsts tiek piešķirts sabiedriskā pakalpojuma sniegšanai, bet faktiski atbalsts tiek izmantots citas saimnieciskās darbības veikšanai

Finanšu ministrija

Paziņošanas pienākums

Visi plāni piešķirt vai mainīt atbalstu ir jādara zināmi Komisijai laikus, lai Komisija varētu iesniegt savas piezīmes, t.i., par katru plānoto atbalsta pasākumu ir jāpaziņo Eiropas Komisijai (LESD 108.panta 3.punkts)

Paziņots komercdarbības atbalsts = likumīgs komercdarbības atbalsts

Atbalsta nelikumīgums ir attiecināms tikai uz procesuālām nepilnībām (nepaziņots atbalsts). Nelikumīgs atbalsts ne vienmēr nozīmē, ka tas ir arī nesaderīgs.

Finanšu ministrija

Nogaidīšanas pienākums (*standstill clause*)

Atbalsta pasākuma ieviešanu (atbalsta piešķiršanu) nedrīkst uzsākt pirms nav saņemts pozitīvs Eiropas Komisijas lēmums (LESD 108. panta 3.punkts).

Ja netiek ievērots nogaidīšanas pienākums → atbalsta pasākums ir uzskatāms par nelikumīgu.

Finanšu ministrija

Apmācību semināra darba kārtība

1. Ievads - īss ieskats par komercdarbības atbalsta jēdzienu – raksturojošās pazīmes, sniegšanas veidi, mērķi un piemērojamie principi
2. Komercdarbības atbalsta likumība - pienākums iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijā un nogaidīšanas pienākums (*standstill clause*)
3. **Izņēmumi no paziņošanas pienākuma**
4. Komercdarbības atbalsta saderīgums
5. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums
6. Atgūšanas praktiskie aspekti – procedūra, atbalsta saņēmēju identifikācija, ekonomikā pēctecība
7. Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes
8. Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri
9. Jautājumi un atbildes

Finanšu ministrija

Izņēmumi no paziņošanas pienākuma

Izņēmums (atbrīvojums) no paziņošanas prasības → par konkrēto atbalsta pasākumu **nav nepieciešams iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijā**.

Piemēram, ja atbalsts tiek piešķirts, piemērojot:

- Komisijas 2013.gada 18.decembra Regulu (EK) Nr. 1407/2013 (2013.gada 18.decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam

- Komisijas 2014.gada 17.jūnija Regulu (ES) Nr.651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu

- Eiropas Komisijas lēmumu Nr.2012/21/ES par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi

Finanšu ministrija

Apmācību semināra darba kārtība

1. Ievads - īss ieskats par komercdarbības atbalsta jēdzienu – raksturojošās pazīmes, sniegšanas veidi, mērķi un piemērojamie principi
2. Komercdarbības atbalsta likumība - pienākums iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijā un nogaidīšanas pienākums (*standstill clause*)
3. Izņēmumi no paziņošanas pienākuma
4. **Komercdarbības atbalsta saderīgums**
5. Nelikumīgs (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums
6. Atgūšanas praktiskie aspekti – procedūra, atbalsta saņēmēju identifikācija, ekonomikā pēctecība
7. Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes
8. Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri
9. Jautājumi un atbildes

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalsta saderīgums

- **Eiropas Komisijai ir ekskluzīva kompetence** lemt par atbalsta pasākumu saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107.panta 3.punktu (LESD 108.panta 2.punkts).

- Gadījumā, ja atbalsta pasākums tiek ieviests atbilstoši atbrīvojuma regulām, un tas ir izstrādāts un atbalsts tiek sniegts, ievērojot visus piemērojamos atbrīvojuma regulās noteiktos nosacījums, tiek uzskatīts, ka **dalībvalsts ir atbrīvota no paziņošanas pienākuma** (atbalsta pasākums ir likumīgs) un tas ir **atbilstošs nosacījumiem par komercdarbības atbalsta saderību** ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu.

Finanšu ministrija

Kopsavilkums

Likumība	Saderīgums	Sekas
Nepaziņots (nelikumīgs)	Saderīgs	EK apstiprinājums
Nepaziņots (nelikumīgs)	Nesaderīgs	Atgūšana
Paziņots (likumīgs)	Saderīgs	EK apstiprinājums
Paziņots (likumīgs)	Nesaderīgs	Aizliegums sniegt atbalstu

Finanšu ministrija

Apmācību semināra darba kārtība

1. Ievads - īss ieskats par komercdarbības atbalsta jēdzienu – raksturojošās pazīmes, sniegšanas veidi, mērķi un piemērojamie principi
2. Komercdarbības atbalsta likumība - pienākums iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijā un nogaidīšanas pienākums (*standstill clause*)
3. Izņēmumi no paziņošanas pienākuma
4. Komercdarbības atbalsta saderīgums
5. **Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums**
6. Atgūšanas praktiskie aspekti – procedūra, atbalsta saņēmēju identifikācija, ekonomikā pēctecība
7. Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes
8. Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri
9. Jautājumi un atbildes

Finanšu ministrija

Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums (I)

Nelikumīgs un nesaderīgs komercdarbības atbalsts ir atgūstams.

Atgūšanas mērķis – novērst ar nelikumīgo un nesaderīgo komercdarbības atbalstu radīto konkurences kropļojumu un atjaunot situāciju, kas ES iekšējā tirgū pastāvēja pirms atbalsta izmaksāšanas.

Lai nelikumīga un nesaderīga atbalsta saņēmējs zaudētu tam piešķirtās finansiālās priekšrocības, ko radīja šī atbalsta bezmaksas pieejamība no dienas, kad atbalsts tika nodots saņēmēja rīcībā līdz tā atmaksāšanai, saņemto nelikumīgo un nesaderīgo komercdarbības atbalstu ir jāatgūst **ar procentiem**.

NB! Detalizētāku informāciju aicinām skatīt Komisijas paziņojumā par nelikumīga un nesaderīga valsts atbalsta atgūšanu (2019/C 247/01) (pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52019XC0723%2801%29&qid=1619510495131).

Finanšu ministrija

Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums (II)

Ir nepieciešams nošķirt divus gadījums:

1. Nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšana saskaņā ar Eiropas Komisijas lēmumu par nelikumīga un nesaderīga atbalsta atgūšanu;

2. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšana gadījumā, ja par to nav pieņemts Eiropas Komisijas lēmums par nelikumīga un nesaderīga atbalsta atgūšanu.

Finanšu ministrija

Apmācību semināra darba kārtība

1. Ievads - īss ieskats par komercdarbības atbalsta jēdzienu – raksturojošās pazīmes, sniegšanas veidi, mērķi un piemērojamie principi
2. Komercdarbības atbalsta likumība - pienākums iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijā un nogaidīšanas pienākums (*standstill clause*)
3. Izņēmumi no paziņošanas pienākuma
4. Komercdarbības atbalsta saderīgums
5. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums
6. **Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas praktiskie aspekti – procedūra, atbalsta saņēmēju identifikācija, ekonomikā pēctecība**
7. Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes
8. Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri
9. Jautājumi un atbildes

Finanšu ministrija

Nelikumīga <u>un nesaderīga</u> komercdarbības atbalsta atgūšanas procedūra (I)

- Nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšanu **<u>saskaņā ar Eiropas Komisijas lēmumu</u>** par nelikumīga un nesaderīga atbalsta atgūšanu veic, ievērojot:
    - Eiropas Komisijas lēmumā noteiktos termiņus;
    - Komisijas paziņojumā par nelikumīga un nesaderīga valsts atbalsta atgūšanu (2019/C 247/01) noteiktās atziņas;
    - KAKL IV sadaļā "Nelikumīga komercdarbības atbalsta atgūšana" noteikto kārtību

Finanšu ministrija

Nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšanas procedūra (ar Eiropas Komisijas lēmumu) (II)

Civilprocesuālā kārtība

Atgūstamā apmēra noteikšana atbilstoši Eiropas Komisijas lēmumā noteiktajam

→

Brīdinājuma nosūtīšana atbalsta saņēmējam (1 mēn. labprātīgai izpildei)

→

Prasības pieteikuma un prasības nodrošinājuma pieteikuma iesniegšana tiesā (2 mēn. no brīdinājuma nosūtīšanas)

Finanšu ministrija

Nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšanas procedūra (ar Eiropas Komisijas lēmumu) (III)

Administratīvi procesuālā kārtība

Atgūstamā apmēra noteikšana atbilstoši Eiropas Komisijas lēmumā noteiktajam

→

Administratīvā akta par nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšanu pieņemšana (1 mēn. labprātīgai izpildei)

→

Administratīvā akta piespiedu izpildes uzsākšana

Finanšu ministrija

Nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšanas procedūra (ar Eiropas Komisijas lēmumu) (IV)

- **Noilguma termiņš – 10 gadi no atbalsta piešķiršanas dienas** (Padomes regulas Nr. 2015/1589 17. pants)

- **Jānodrošina tūlītēja un efektīva Komisijas lēmuma izpilde**

- Ja attiecīgajai komercsabiedrībai ir pasludināts maksātnespējas process, **atbalsta sniedzējs Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā iesniedz maksātnespējas procesa administratoram kreditora prasījumu**

- Nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšana izbeidzama tikai tad, ja komercsabiedrība, kas ir **juridiskā persona**, ir likvidēta, tai nav jebkādu atgūstamu aktīvu un nav konstatējama saimnieciskā pēctecība, arī tiesību un saistību pārņemšana

- Ja komercsabiedrība ir **fiziskā persona**, nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšana izbeidzama tikai gadījumā, kad tai nav jebkādu ar tās komercdarbību saistītu atgūstamu aktīvu, izņemot mājokli, un kad nav konstatējama saimnieciskā pēctecība, arī tiesību un saistību pārņemšana

Finanšu ministrija

Nelikumīga komercdarbības atbalsta atgūšanas procedūra (bez Eiropas Komisijas lēmuma) (V)

- Atbalsta sniedzējam **ir pienākums** nodrošināt tāda nelikumīga komercdarbības atbalsta atgūšanu, kam atbalsta sniedzējs nav nodrošinājis atbilstību nosacījumiem par komercdarbības atbalsta saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu

- Nelikumīgo komercdarbības atbalstu **ir pienākums atmaksāt kopā ar procentiem**

- Ja lēmumu sniegt komercdarbības atbalstu **pieņem Saeima vai Ministru kabinets vai tas izriet no tiesas nolēmuma** un ja tiesību aktā nav norādīta institūcija, nelikumīga komercdarbības atbalsta atgūšanu nodrošina ministrija, kuras atbildības jomā attiecīgais lēmums pieņemts

Finanšu ministrija

Nelikumīga komercdarbības atbalsta atgūšanas procedūra (bez Eiropas Komisijas lēmuma) (VI)

Civilprocesuālā kārtība

Atgūstamā apmēra noteikšana (KAKL 19. panta otrajā daļā)

→

Brīdinājuma nosūtīšana atbalsta saņēmējam (1 mēn. labprātīgai izpildei)

→

Prasības pieteikuma un prasības nodrošinājuma pieteikuma iesniegšana tiesā (2 mēn. no brīdinājuma nosūtīšanas)

Finanšu ministrija

Nelikumīga komercdarbības atbalsta atgūšanas procedūra (bez Eiropas Komisijas lēmuma) (VII)

Administratīvi procesuālā kārtība

Atgūstamā apmēra noteikšana atbilstoši Eiropas Komisijas lēmumā noteiktajam

→

Administratīvā akta par nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšanu pieņemšana (1 mēn. labprātīgai izpildei)

→

Administratīvā akta piespiedu izpildes uzsākšana

Finanšu ministrija

Nelikumīga komercdarbības atbalsta atgūšanas procedūra (bez Eiropas Komisijas lēmuma) (VIII)

- **Noilguma termiņš** - 10 gadi no komercdarbības atbalsta piešķiršanas dienas

- Ja atbalsta sniedzēja rīcībā ir informācija, kas rada pamatotas šaubas par komercsabiedrībai piešķirtā komercdarbības atbalsta likumību, un atbalsta saņēmējam ir pasludināts maksātnespējas process, **atbalsta sniedzējs Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā iesniedz maksātnespējas procesa administratoram kreditora prasījumu**

- Nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšana izbeidzama tikai tad, ja komercsabiedrība, kas ir **juridiskā persona**, ir likvidēta, tai nav jebkādu atgūstamu aktīvu un nav konstatējama saimnieciskā pēctecība, arī tiesību un saistību pārņemšana

- Ja komercsabiedrība ir **fiziskā persona**, nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšana izbeidzama tikai gadījumā, kad tai nav jebkādu ar tās komercdarbību saistītu atgūstamu aktīvu, izņemot mājokli, un kad nav konstatējama saimnieciskā pēctecība, arī tiesību un saistību pārņemšana

Finanšu ministrija

Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšana – atbalsta saņēmēju identifikācija

- Nelikumīgs atbalsts, kas atzīts par nelikumīgu (un nesaderīgu) ar iekšējo tirgu, **jāatgūst no tiem saņēmējiem, kuri faktiski guvuši no tā labumu**

- Atbalsta saņēmēja identificēšanai nepieciešams vērtēt, kurš uzņēmums no tiem, kas pieder uzņēmumu grupai un kas veido saimniecisku vienību, **ir guvis labumu no konkrētā atbalsta**

- Ja atbalsta atgūšanas procesā atbalstu no sākotnējā saņēmēja nevar atgūt un viss liecina, ka **atbalsts ir nodots citam uzņēmumam**, atbalsta **atgūšanas lēmums jāattiecina uz uzņēmumu, kas ir guvis priekšrocības**, un jānodrošina, lai atgūšanas pienākums netiktu apiets (t.i., ir notikusi saimnieciskā (ekonomiskā) pēctecība)

Finanšu ministrija

Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšana – ekonomikā pēctecība (I)

- Eiropas Savienības tiesa ir noteikusi divus veidus, kādos var notikt **saimnieciskā (ekonomiskā) pēctecība**, t.i., veidus, kā vienas komercsabiedrības darbība var tikt nodota citai komercsabiedrībai:
  - visu komercsabiedrības aktīvu vai to daļas pārdošana, pēc kuras komercdarbību vairs neveic tā pati komercsabiedrība, kas sākotnēji saņēmusi komercdarbības atbalstu ("**aktīvu pārdošanas darījums**")
  - savu kapitāldaļu pārdošana, pēc kuras komercsabiedrība, kas guvusi labumu no saņemtā nelikumīgā (un nesaderīgā) atbalsta, saglabā savu esošo juridisko statusu un turpina veikt savu darbību ("**kapitāldaļu pārdošanas darījums**)"

- **NB!** Ņemot vērā, ka saimnieciskā (ekonomiskā) pēctecība var notikt daudz dažādos veidos, Eiropas Savienības regulējumā **nav ietverts izsmeļošs šo veidu uzskaitījums** un katru situāciju ir **nepieciešams vērtēt individuāli**

Finanšu ministrija

Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšana – ekonomikā pēctecība (II)

- Lai novērtētu, vai ir konstatējama saimnieciskā (ekonomiskā) pēctecība, var tikt ņemti vērā, piemēram, **šādi kritēriji**:
  - nodotais aktīvu, pasīvu, darbaspēka, vadības apjoms
  - nodošanas cena
  - komercsabiedrības – pārdevēja un komercsabiedrības – pircēja akcionāri vai īpašnieki;
  - laiks, kad nodošana ir notikusi
  - darījuma ekonomiskā loģika

- **NB!** Ņemot vērā, ka saimnieciskā (ekonomiskā) pēctecība var notikt daudz dažādos veidos, Eiropas Savienības regulējumā **nav ietverts izsmeļošs šo veidu uzskaitījums** un katru situāciju ir **nepieciešams vērtēt individuāli**

Finanšu ministrija

Apmācību semināra darba kārtība

1. Ievads - īss ieskats par komercdarbības atbalsta jēdzienu – raksturojošās pazīmes, sniegšanas veidi, mērķi un piemērojamie principi
2. Komercdarbības atbalsta likumība - pienākums iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijā un nogaidīšanas pienākums (*standstill clause*)
3. Izņēmumi no paziņošanas pienākuma
4. Komercdarbības atbalsta saderīgums
5. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums
6. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas praktiskie aspekti – procedūra, atbalsta saņēmēju identifikācija, ekonomikā pēctecība
7. **Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes**
8. Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri
9. Jautājumi un atbildes

Finanšu ministrija

Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes (I)

- Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta **atgūšana nav jāveic** šādos gadījumos:
  - ja tas būtu **pretrunā kādam vispārējam Eiropas Savienības tiesību principam**, kas sevī ietver, tai skaitā:
    - Juridiskās noteiktības principu
    - Tiesiskās paļāvības aizsardzības principu
    - *Res judicata* princips
    - Absolūta atgūšanas neiespējamība
  - **iestājies noilgums** (*10 gadi no atbalsta piešķiršanas dienas*)

- **NB! Uz *res judicata* principu nevar atsaukties nolūkā attaisnot Eiropas Savienības tiesību aktu pārkāpumu un novērst valsts atbalsta atgūšanu**

Finanšu ministrija

Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes (II)

- **Absolūta atgūšanas neiespējamība** ir iespējama **tikai**, ja izpildās **abi** šādi kritēriji:
  - Tiek konstatēts, ka **grūtības** atgūt nelikumīgu (un nesaderīgu) komercdarbības atbalstu **patiešām pastāv**;
  - **Nepastāv alternatīva atgūšanas kārtība**.

- Uz absolūtu atgūšanas neiespējamību **nevar atsaukties**, pamatojoties uz:
  - valsts tiesību aktu prasībām, piemēram, uz valstī noteiktiem noilguma termiņiem;
  - to, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem tai nav tiesību veikt atgūšanu;
  - vai uz attiecīgu tiesību aktu neesību;
  - noteikumiem, praksi vai situācijām, kas pastāv valsts tiesību sistēmā, tostarp uz bažām par sociāliem nemieriem

NB! Skat. Komisijas paziņojuma par nelikumīga un nesaderīga valsts atbalsta atgūšanu (2019/C 247/01) 51. punktu un tajā ietverto judikatūru (pieejams: https://op.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/881f90b6-ad11-11e9-9d01-01aa75ed71a1)

Finanšu ministrija

Apmācību semināra darba kārtība

1. Ievads - īss ieskats par komercdarbības atbalsta jēdzienu – raksturojošās pazīmes, sniegšanas veidi, mērķi un piemērojamie principi
2. Komercdarbības atbalsta likumība - pienākums iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijā un nogaidīšanas pienākums (*standstill clause*)
3. Izņēmumi no paziņošanas pienākuma
4. Komercdarbības atbalsta saderīgums
5. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums
6. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas praktiskie aspekti – procedūra, atbalsta saņēmēju identifikācija, ekonomikā pēctecība
7. Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes
8. **Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri**
9. Jautājumi un atbildes

Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri (I)

Nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšana, pārkāpjot de minimis regulējuma prasības

- Skat. Eiropas Savienības tiesas 2018. gada 6. novembra spriedumu lietās **T-394/08, T-408/08, T-453/08 un T-454/08 Itālija u.c./Komisija** – pārkāpjot *de minimis* regulā noteikto maksimālo atbalsta slieksni, atgūstams būtu viss nelikumīgs un nesaderīgs komercdarbības atbalsts, nevis starpība, kas pārsniedz *de minimis* regulā noteikto maksimālo atbalsta slieksni.

Saimnieciskā (ekonomiskā) pēctecība

- Skat. Eiropas Komisijas 2014. gada 15. oktobra lēmumu lietā **SA.33797** un Eiropas Savienības tiesas spriedumu lietā **T-121/15 Fortischem/Komisija** – atgūšanas pienākumu var attiecināt uz jaunu sabiedrību, kura ir pārņēmusi atbalsta saņēmēja aktīvus par cenu, kura potenciāli neatbilda tirgus cenai, un ka no darījuma ekonomiskās būtības izriet, ka aktīvu ieguvējs turpina to pašu darbību, ko iepriekš veica aktīvu devējs.

- Skat. Eiropas Komisijas 2018. gada 17. decembra lēmumu lietā **SA.36086** - aktīvu ieguvēji ir samaksājuši tirgus cenu, jo tā iegūta atklātā, pārredzamā, nediskriminējošā un beznosacījuma konkursa procedūrā, kā arī no ekonomiskās būtības izriet, ka aktīvu ieguvēji plāno aktīvus izmantot citiem saimnieciskiem mērķiem, kas neliecina par saimnieciskas pēctecības esamību.

Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri (II)

Eiropas Komisijas negatīvs lēmums ar nosacījumu

- Skat. Eiropas Komisijas 2020. gada 24. janvāra lēmumu (ES) **2021/104** par valsts atbalstu lietā **SA.39182 – *Aizdomas par nelikumīgu atbalstu AS Tartu Agro*** – atbalsts ir nelikumīgs un nesaderīgs ar iekšējo tirgu, ja vien atbalsts nav piešķirts konkrētam projektam, kurš laikā, kad atbalsts tika piešķirts, atbilda visiem grupu atbrīvojuma regulas, de minimis regulas vai Komisijas apstiprinātas atbalsta shēmas nosacījumiem

Eiropas Komisijas negatīvs lēmums ar atgūšanu

- Skat. Eiropas Komisijas 2012. gada 8. februāra lēmumu par valsts atbalstu lietā **SA.28809 – *Hammar Nordic Plugg AB*** – nelikumīga un nesaderīga valsts atbalsta piešķiršana, pašvaldības sabiedrisko īpašumu (objektu) pārdodot par cenu, kas ir zemāka par tirgus cenu uzņēmumam, kas veic īpašuma izīrēšanu un nekustamā īpašuma pārvaldību.

Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri (III)

Eiropas Komisijas lēmuma neizpilde

- Skat. Eiropas Savienības tiesas 2018. gada 17. janvāra spriedumu lietā **C-363/16 Komisija/Grieķija** – termiņos neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu Eiropas Komisijas atgūšanas lēmumu, un pietiekami neinformējot Eiropas Komisiju par pasākumiem, kas veikti, piemērojot šo lēmumu, Grieķijas Republika nav izpildījusi atgūšanas pienākumu (maksātnespējas procesu nedrīkst apturēt, kamēr atbalsta summa vēl nav atgūta pilnā apmērā).

- Skat. Eiropas Savienības tiesas 2018. gada 14. novembra spriedumu lietā **C-93/17 Komisija/Grieķija** –neveicot visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Eiropas Savienības tiesas spriedumu par Eiropas Komisijas lēmuma izpildes pārkupumu, Grieķijas Republika nav izpildījusi LESD 260. panta 1. punktā paredzētos pienākumus, piespriežot **Grieķijas Republikai samaksāt Eiropas Komisijai kavējuma naudu 7 294 000 EUR apmērā par katru sešu mēnešu kavējumu**

Finanšu ministrija

Apmācību semināra darba kārtība

1. Ievads - īss ieskats par komercdarbības atbalsta jēdzienu – raksturojošās pazīmes, sniegšanas veidi, mērķi un piemērojamie principi
2. Komercdarbības atbalsta likumība - pienākums iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijā un nogaidīšanas pienākums (*standstill clause*)
3. Izņēmumi no paziņošanas pienākuma
4. Komercdarbības atbalsta saderīgums
5. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas pienākums
6. Nelikumīga (un nesaderīga) komercdarbības atbalsta atgūšanas praktiskie aspekti – procedūra, atbalsta saņēmēju identifikācija, ekonomikā pēctecība
7. Izņēmumi no atgūšanas pienākuma izpildes, t.sk. absolūtā atgūšanas neiespējamība
8. Eiropas Komisijas lēmumu un Eiropas Savienības tiesu prakses piemēri
9. **Jautājumi un atbildes**

Finanšu ministrija

Jautājumi?

Finanšu ministrija

Finanšu ministrijas Komercdarbības atbalsta kontroles departamenta kontaktinformācija

Dace Berkolde Departamenta direktore 67095621	**Ilze Kreicberga** Vecākā eksperte 67095572
Edīte Bērziņa Departamenta direktora vietniece 67083891	**Jurijs Jenuševskis** Konsultants 67095478
Kerolaina Pastare Vecākā eksperte 67095456	**Sarma Liepa** Vecākā eksperte 67095481
Gunita Galauska Vecākā eksperte 67083854	**Sarmīte Zakovska** Juriskonsulte 67095624
Ieva Mažuika Juriskonsulte 67083831	**Zane Liede** Vecākā eksperte 67095506

Finanšu ministrija